

Kommentteja VTV:n MTT:n kannattavuuskirjanpitojärjestelmälle esittämään kritiikkiin 29.10.2009

MTT:n laskenta selvittää maatalousyriyten todellista kannattavuutta luotettavasti

Oman pääoman määrä ei ole arvioitu yläkanttiin

MTT:n kannattavuusseurannassa yrityksen omaa pääomaa ei arvioida, vaan sen määrittely perustuu siihen, että esimerkiksi jokainen kone ja rakennus ovat erikseen tietokannassa ja arvotettuna markkinahintaan. Samoin tietokannassa ovat eriteltynä kotieläinlajit, pellot, salaojitukset, tuotevarastot tuotteittain ja panosvarastot panoksittain jne. Oma pääoma saadaan, kun näiden omaisuusosien summasta vähennetään maatalouden velat.

Viljelijöiden kirjaamiin työtunteihin ei sisälly huomattavaa arvionvaraisuutta

Työtunnit perustuvat henkilöittäin pidettävään työtuntikirjanpitoon, johon kirjataan paitsi maa- ja puutarhatalouden, niin myös metsätalouteen, porotalouteen ja kaikkeen muuhun yritystoimintaan käytetyt työtunnit. Henkilökohtainen ja täydellinen työtuntiseuranta varmistaa, etteivät kenenkään työtunnit voi nousta kohtuuttomiksi. Vain maa- ja puutarhatalouteen käytetyt tunnit kohdennetaan kustannukseksi maatalouden kannattavuuslaskentaan.

VTV tarkastelee kotieläin-, kasvinviljely- ja muita maataloustöitä kutakin erikseen ja eri tilaryhmillä. Kannattavuuslaskelmiin ei vaikuta se, miten yrittäjä on jaotellut työnsä näihin ryhmiin. Jos jollakin tilalla johonkin ryhmään on kirjattu enemmän töitä, niin toisessa on sitten vähemmän. Vain työtuntimäärien summa vaikuttaa kannattavuuteen. Jaottelua tehdään lähinnä tutkimustarkoituksia varten.

VTV on ottanut tarkasteluun kussakin tapauksessa jonkin edellä mainituista jakoeristä antaen ymmärtää, että tilan koko työmenekki olisi moninkertainen todellisuuteen nähden. Työmäärät eivät ole moninkertaisia, sillä kuten tarkastuskertomuksestakin ilmenee, niin edes kaksinkertaisen työmäärän yksittäisessä työerässä tekeviä on vähän, ja näihin poikkeuksellisiin tilanteisiin on tietysti tilakohtaisia ko. vuonna esiintyviä syitä. Yksittäisten tilojen suurellakaan työmäärällä yksittäisessä työlajissa ei ole mitään näkyvää vaikutusta koko maan tai edes ko. tuotantosuunnan kannattavuustuloksiin.

Yrittäjän työpanoksen arvottaminen palkkavaatimuskustannukseksi perustuu maataloustyöntekijän tuntipalkkaan

Yrittäjän omasta työstä aiheutuvan työkustannuksen määrittely perustuu maataloustyöntekijän tuntipalkkaan, mutta siitä aiheutuvaa kustannusta ei ole määritetty työntekijän näkökulmasta vaan laskenta perustuu siihen, kuinka paljon yritykselle aiheutuisi kustannuksia työtuntia kohden, jos maatalousyrittäjä teettäisi myös omat työnsä vieraalla työvoimalla.

Mikäli tämä vieras työntekijä sairastuu, on yritykseen palkattava korvaava työntekijä (mm. kotieläinten hoitotoihin). Tämä nostaa tuntipalkkavaatimuksen hivenen korkeammaksi, kuin mitä se on työntekijän näkökulmasta. Kannattavuuslaskennassa lasketaan maatalousyriyten kannattavuutta, ei maatalousyrittäjän tai maataloustyöntekijän.

Investointiavustuksesta aiheutuva korkokustannus on keskimäärin alhainen

Tavallisessa tilinpäätösanalyysiä koskevissa yleisohjeistuksissa joudutaan lähtemään siitä, että yrityksillä on käytössä vain verotusta varten tehdyt laskelmat, joita pyritään oikaisemaan, korjaamaan ja täydentämään todellisten tunnuslukujen laskentaa varten. Ohjeistuksessa joudutaan siis elämään verottajan laskentakäytäntöjen ehdoilla.

MTT:ssä varta vasten kannattavuuslaskentaa varten kerätyssä kirjapitoaineistossa voidaan sen sijaan noudattaa huomattavasti vaativampia ja tarkempaan tulokseen johtavia laskentakäytäntöjä. Ne perustuvat mm. Jarmo Leppiniemen esitykseen (WSOY:n CD Yritystieto, Liikekirjanpito) sekä myös kansainvälisiin IAS- ja IFRS -käytäntöihin ja myös kansainvälisiin FADN -säädöksiin ja ohjeistuksiin.

Kannattavuuskirjanpidon yrityksen saamat investointiavustukset tuloutetaan seuraavina vuosina jaksotettuina tuottoina. Vastaavasti avustusosuuksista lasketaan poistokustannus, joka on vuosittain jaksotettujen tuottojen suuruinen. Tulouttamista odottava ja siis jaksottamatta oleva investointiavustus sisältyy taseessa omaan pääomaan (ei velkaa koska ei tarvitse maksaa takaisin). Tälle avustukselle lasketaan kannattavuuslaskennassa korkovaatimus, kuten kaikelle omalle pääomalle riippumatta siitä, mistä lähteestä pääoma on yritykseen sijoitettu. Keskimäärin taseeseen sisältyvä avustus on esim. vuonna 2007 noin 4800 euroa, josta aiheutuva 5 %:n korkokustannus on 240 euroa. Kun yritysten kokonaiskustannukset ovat keskimäärin 138 000 euroa, on selvää, että 240 euron korkokustannuserällä ei ole vaikutusta kannattavuustunnuslukuihin.

Kannattavuuslaskennassa poistojen laskennassa käytettävät poistoprosentit eivät ole kokonaisuutena suurempia kuin muilla järjestöillä - ennemminkin pienempiä

Kannattavuuskirjanpidossa esim. rakennusten poistoprosentti on 9, jolla myös investointiavustuksilla hankittu rakennusomaisuus poistetaan. Verotuksessa investointiavustukset poistetaan kerralla 100 prosentin poistona, jolloin poistoprosentti nousee kokonaisuutena selvästi korkeammaksi kuin verotuksessa jo muutenkin kannattavuuskirjanpitoa korkeampi 10 prosentin poisto. Koneiden poistoprosentti on kannattavuuskirjanpidossa 18 ja verotuksessa 25 prosenttia.

Jos poistoprosentti on suurempi, niin korkeampien poistojen vuoksi maataloustulo tulee pienemmäksi, mutta tällöin vastaavasti oman pääoma vähenee nopeammin, jolloin oman pääoman korkovaatimuskustannus vastaavasti pienenee. Poistoprosentissa kyseessä on lähinnä jaksotuskysymys. Se ei heikennä tai paranna kannattavuutta keskiarvotasolla, eikä varsinkaan muutaman vuoden aikajaksoa tarkasteltaessa.

Maatilojen määrän jatkuva aleneminen on osin seurausta maatalouden heikosta kannattavuudesta

Maatalouden heikko kannattavuus ja sen vaikutukset konkretisoituvat aina silloin, kun maatalousyrittäjä luopuu maataloustuotannosta ikääntymisen takia ja selvitetään, löytyykö toiminnalle jatkajaa. Jos jatkajaa ei löydy, niin tilan toiminta loppuu. Maatalousyritysten määrä oli 1950 - 1960 -luvuilla noin 300 000. Jo EU-ajan alkuun mennessä tilojen määrä oli alentunut 95 000 tilaan ja EU-aikana nykyiseen noin 68 000 tilaan. Vähenneminen on EU-aikanakin ollut lähes 30 prosenttia.

Kannattavuuslaskennassa lasketaan myös muussa yritystoiminnassa yleisesti käytetyt kannattavuuden tunnusluvut

Kannattavuuskirjanpidossa on laskettu tilivuodesta 1998 lähtien mm. yritystoiminnassa yleisesti käytettävä kokonaispääoman tuotto-%-tunnusluku. Se on MTT:n Taloustohtori-sivustolla maatalous -verkkopalvelussa alueittain, tuotantosuunnittain, tilakokoluokittain (www.mtt.fi/taloustohtori).

Myös tämä tunnusluku osoittaa, että maatalouden kannattavuus on keskimäärin heikko. FADN-advanced -verkkopalveluunsa MTT on laskenut kokonaispääoman tuotto-%:n kaikille EU-jäsenmaille tilivuodesta 1989 lähtevänä aikasarjana.

Lisätietoja:

Laskentatoimen päällikkö Arto Latukka, MTT, puh 0400 752 010, arto.latukka@mtt.fi